

Magyar nemzeti nevelés a családban és az iskolában.

A világ legnemesebb, legértékesebb anyaga a nevelésre váró gyermek. Ennek a drága kincsnek formálása, nevelése a szülőkre, tanítókra, tanárookra van bízva, mert az állam inkább csak irányítója és ellenőrzője a nemzeti nevelés nagy munkájának, úgy, hogy elsősorban a szülők és tanárok munkája határozza meg a jövő nemzedék lelkületének megnyilatkozását.

A nevelés egy olyan kérdés, mely fölött vitatkozni az emberiségnek örök sorsa, anélkül, hogy azt valaha véglegesen meg lehetne oldani. A nagy világgégés után a legtöbb európai állam beteg és pedig nemcsak gazdasági bajok gyötörték, hanem a lelkiek is, a kommunizmus fertőző nyavalyája, itt is ott is felütötte a fejét s ezt a bajt nem gyógyíthatja meg egyéb csak az egységes *nemzeti nevelés*. Nem elég a polgárt törvények és intézmények által korlátozni, meghatározni, hanem célirányosan *nevelni* kell azt. A nevelés a legnagyobb politikai erők egyike. Ezt az első világháború után Európa egyik legnagyobb államférfia, a tanítóból felemelkedett Mussolini érezte át a leghatalmasabban s az egész fasizmus lényegében nem egyéb, mint erős, nemzeti jellegű katonai nevelésnek korszerű felépítése s Olaszországban már az elemi iskolás gyermek is Mussolini katonája.

Mindennap ismételjük, hogy az állam a családokból keletkezik, valamint a család az egyénekből. Az egyén első sorban, különösen lelkileg, a családnak van alárendelve, de lényegében senki sem a maga ura, mert az egyénről is az állam rendelkezik s a nevelésről is az állami hatalom gondoskodik. Sohasem lehetett világosabban látni, mint napjainkban, hogy csak *helyes, egységes nevelés által tarthatják fenn magukat az államok*. Olaszország és Németország pedig élő történelmükkel egyenesen példát mutatnak arra, hogy a helyesen irányított és alkalmazott *nemzeti neveléssel* valóságos csodákat lehet művelni.

Csonka-Magyarországon a Közoktatásügyi Miniszterium a magyar nemzeti tárgyak, irodalom, történelem előtérbe helyezésével, továbbá a nagyszerű cserkész- és levante intézménnyel már korábban céltudatosan és kiváló eredménnyel irányította a magyar nemzetnevelést, amely Erdélyben intézményesen csak a visszacsatolás után indulhatott meg. Komoly történelmi időket élünk, amelyek tőlünk erdélyi magyaroktól is komoly cselekvést követelnek. Az *új honalapítás* munkája még nincs befejezve. Abban, reánk, felszabadult erdélyi magyarságra is nagy és dicső feladat vár és hogy annak kellően megfelelhessünk az ifjúság nevelésében is, az *új viszonyoknak megfelelően, újabb eszményeket kell kitűznünk*. Nevelésünk *legjobb célja*, hogy testben és lélekben erős, nemzeti szellemtől teljesen áthatott, öntudatos magyarokat neveljünk. A testi nevelésre itt nem terjeszkedünk ki, mert a cserkész- és levante intézménnyel azt tökéletesen biztosítva látjuk.

A levante intézmény nemcsak az iskolában, hanem iskolán kívül is nagyszerűen megoldja a *nemzetnevelés* fontos problémáját, melynek a fasizmushoz hasonlóan nálunk is katonai, honvédelmi jellege van. Magyarországon már a kis diák katonásan mozog, köszön s ez, valamint a különféle sportok, továbbá a zene, az ének, dalolások mind *fegyelemre* szoktatják az ifjúságot, amelynek, amint különösen Németország bebizonyította, mérhetetlen nagy fontossága van a nemzetek életében és előhaladásában.

A szülők és a tanárok az a két fontos tényező, mely kölcsönös együttműködéssel bármely országban meg tudja oldani az új nemzedék *nemzeti nevelését*. Ezért a családnak állandóan meg kell tartania a belső összeköttetést az iskolával, hogy együttesen alakítsák ki a gyermek személyiségét. Az iskola az erkölcsi felfegyverkezés helye, azonban hiába oktatja az iskola a tanulót, hogy higgyen a megváltozhatatlan alapigazságokban, higgyen az erkölcs, az igazság, az eszmények, a tudomány uralmában, ha a család nem erősíti meg őt hitében, erkölcsi felfogásában.

A magyar nemzeti nevelés sikere megkívánja, hogy a szülők és tanárok nevelési, szellemi felfogása, *vildgnézete, világszemlélete* egységes és egészséges legyen. Hangsúlyozottan ismételjük, hogy ez az egységes nemzeti nevelésnek a legfontosabb, legéletbevágóbb követelménye.

A *szellemi és anyagi világszemlélet* egymással való erős harca próbára tette az emberiség tájékozódó képességét. A természettudományos irány túlhajtásai és a történelmi materializmus elméletének felállítása és térfoglalása után már sokan nem alaptalanul aggodalmaskodtak, hogy az anyag diadalmaskodik a szellem fölött. Ma azonban már jólesően látjuk a világpolgársággal szemben a nemzeti gondolat érvényre jutását, diadalát s azt, hogy a minden nyugateurópai eszményt megsemmisítő bolsevikiektől eltekintve, mindenütt törekednek a hitélet elmélyítésére is, amely jelenségek azt igazolják, hogy ma a szellemi világszemlélet az uralkodó. A világszemléletek politikai törekvésében *háromféle irányzat van*, az egyik a nemzeti szocialista és fasista irány, amelyek nem lényegben, hanem inkább csak formailag különböznek (Német- és Olaszország), a másik a régi demokratikus-liberális irányhoz való visszatérés (Angolország, Északamerikai-Egyesült-Államok), a harmadik a kommunista vagy bolsevizmus. A liberálizmuson fölépült régi demokrácia a maga idejében értékes szolgálatot teljesített, de a liberalizmus világuralmi célt szolgáló kapzsi túlkapásai miatt zsák utcába, vak vágányra jutott s ezért magyar ember nem lehet annak harcosa, de nem lehet egészen nemzeti szocialista vagy fasista sem, mert azok idegen talajból nőttek ki, azonban legkevésbé lehet kommunista vagy bolsevista, mely tanok az örültséggel határosak. A magyarság Szent István óta szorosan a Nyugathoz csatlakozott, de az idegen eszmeáramlatokat sem Szent István alatt, sem azután soha sem vette át szolgálai módon és azt most sem teszi, hanem kiválogatja, meghatározza, hogy mi benne a jó az ő különleges magyar céljainak. A *magyar szemlélet* tehát egyik sem az említettek közül, hanem a *magyar világnézet*: a keresztény nemzeti szellem és erkölcs, függetlenség, az *alkotmányosság* és *szociális nemzeti gondolat*; amikben lényegében benne van a demokrácia alkotmányossága, a nemzeti szocializmus és fasizmus átvehető lényege és értéke. A sokat emlegetett, de szabatosan körül nem írt s éppen ezért többféleképpen magyarázott Szent István-féle gondolatot mi nem tartjuk célnek, hanem csak politikai eszköznek, mert ellentétben áll az erős korszellemnek azon törekvésével, amely új, egészséges gazdasági életrendet akar teremteni a magyar hegemonia minden téren való feltétlen érvényesülésével.

Így eszményünk a független, alkotmányos Magyarország, melynek alapja a keresztény vallás-erkölcs, és amelynek állami és társadalmi berendezkedése a *magyar munka* helyes értékelésén épül fel.

A Szent Istváni gondolat okozza azt a látszatot, mintha a magyarság céljai megvalósításában pillanatnyilag megállásra volna kényszerítve, de a történelem szinte szemünk előtt formálódik és nemsokára megmutatja nekünk e kérdésben is igaz ábrázatát.

Úgy érzem, hogy a *magyar világnézet* vallása és követése az egységes nemzeti nevelésért *szigorúan* kötelező a szülőkre és tanárookra, mert milyen világnézetűvé alakulhatna az az ifjú, aki az iskolában a tulajdon szentségéről tanul, otthon pedig káros kommunista, rabló elveket vallana. Amidőn a szülőkkel együtt ápoljuk az ifjúságban a magyar világnézetet, ugyanakkor védeni fogjuk őket a tévtanok romboló hatásától. Minden ország védekezik a káros eszmék terjesztői ellen. Nem régen olvastam, hogy jövőben a francia becsületrend tagjainak esküvel kell bizonyítaniok, hogy nem tagjai semmiféle titkos társaságnak. Ez, ha ellenséges országból jő is, követésre méltó példaadás.

Az *egységes világnézet* ápolása mellett nekünk, szülőknél, tanároknál *nemzeti öntudatot* kell teremtenünk és állandóan erősítenünk kell a meglévőt. A nemzeti öntudat megteremtése elsősorban a *történettannításnak* a főfeladata. A mi történelmünk egy kis népnek a története, de nincs a világon olyan nagy nép, melynek fiai és leányai hősiességre, a haza iránti kötelesség teljesítésére szebb és magasabb példákat tudna felmutatni, mint a magyar történelem. Épen ezért a mi ezeréves dicső történelmünk a nemzeti nevelésben a kezdet és a vég. A gimnázium el is végzi feladatát s a tudás mellett állandóan igyekszik az érdeklődést fokozni, nagy súlyt helyez a kedélyképzésre s a lelkesedés ébrentartására. A saját történelmében azonban minden nemzetnek az *iskolán kívül is* meg kell becsülnie, de különösen a kicsiny nemzeteknek, mert a történelemből merített nemzeti öntudat lesz az a hatalmas, mozgató erejük, amellyel az elnyomó törekvések ellen a maguk igazságát és jogait meg tudják védelmezni. Minden magyar családnál a *Biblia* mellett ott kell lennie a *magyar történelemnek* s azokat időnként szülők és gyermekeik együtt lapozgatva csodálatosan

erősíthetik nemzeti érzésüket, emelhetik nemzeti öntudatukat s fokozhatják fajuk iránti lelkesedésüket a bölcsőtől a koporsóig.

Sohasem felejttem el, hogy kolozsvári diákkorom legelső vakációján egy nagyon kopott, szétmállásnak indult könyvet vittem haza a kollégiumból. A kertünkben olvasgattam s midőn édes anyám az agyonhasznált könyvet megpillantotta, helyeslőleg bólintott és megcsókolt. Annál nagyobb szeretettel olvasgattam e viszontagságos művet s felnőve is sokszor lapozgattam. Ez az agyonolvasott könyv: *Orbán Balázs*, Székelyföld leírása volt. Tiszteletem és gyermekkori szeretetem a nemes szerző iránta azóta folyton nagyobbodott, később tanárkoromban megírtam Orbán Balázs *történeti arcképét* s azután is többször foglalkoztam eszményi alakjával, sőt a Róla szóló egyik dolgozatomban én használtam először Orbán Balázssal kapcsolatosan a „*legnagyobb székely*“ elnevezést, amelyet ma már a székelység történelmével foglalkozók épen úgy használnak, mint a magyar történelemben Széchenyire a „*legnagyobb magyar*“ jelzöt. Az anyai csókot mindig éreztem arcomon, mikor Orbán Balázssal foglalkoztam. Minden érzés között legnagyobb, legnemesebb az anyai szeretet és a belőle fakadó családi érzés. Én azt hiszem, hogy minden anyának van egy csókja fia számára, mikor arról van szó, hogy fiát a *magyar történelem* lapozgatására buzdítsa.

A magyar történelem és nagy embereink életrajzának olvasgatása az ifjút és öreget megtanítja a mult megismerésére és megbecsülésére. Ezek birtokában levonjuk a dicső mult nemes tanulságait s ezeket hazaszeretettől áthatva nemzetünk javára fogjuk mindig felhasználni. Megismerjük, hogy a történelemben erősebb a lélek, mint az anyag és hogy a nemzetek erejét nem azok létszáma, hanem lelki és erkölcsi erejük határozza meg. Mi kevesen vagyunk, de közös történelmünk összetartó és egybeforrasztó eszményeket mutat fel nekünk, mire nagy szükségünk van, mert ideálok nélkül egy nemzet fizikai és erkölcsi ereje csak képzelgés, mely összeomlik a megpróbáltatások súlya alatt. Hirdesse tehát állandóan család és iskola és ismételje minél gyakrabban ifjuságunk előtt, hogy a mult emlékei mellett a jelenben a legfőbb összetartó, összeforrasztó eszményünk, amit közösségi gondolatnak vagy *magyar gondolatnak* is neveznek, *történeti hivatásunk betöltése*, a magyar nemzet történeti hivatása pedig az *ezeréves uralom fenntartása és fejlesztése*.

Már egy negyed század óta élünk *történelmi időt*. A történelem személyes élményünké mélyedt, keressük az utat, amerre haladnunk kell, az eszmét, amely útmutatónk. Ezer éven át a Kelet és Nyugat határán nehéz próbát álló *örök* voltunk. Nyugathoz csatlakoztunk hitben, erkölcsben, szellemben és testünkkel, vérünkkel évszázadokon át védtük a Nyugatot a Keletről jött romboló népek pusztításaitól. Magyarországon egységes államszervezetben különféle népek éltek a *közös* megértéssel, *közös* hivatást teljesítettek. Ezt az államegységet Trianonban kegyetlen erőszakkal szétépték, de ma már hajnalodik és Európa is akarja a Kárpát-Duna medence népeinek egységbe foglalását. Ezért *magyarnak lenni*, ma *hivatás* és annyit jelent, mint továbbra is Európa védője lenni. A magyar nemzet *ezeréves hivatását* továbbra is vállalnunk kell, mert ez őrhelyen kívül nincsen számunkra hely. Ennek megvalósítására azonban a szebb jövőbe vetett erős hitre van szükségünk. Adjunk ezért a tudás mellett *történelmi hitet, reményt* az ifjúságnak: tanítsuk és neveljük azt egy boldogabb Magyarország számára. Mi, akiknek állami élete ezeréves küzdelem volt, most is reménykedünk ügyünk diadalában, bár azt sem szabad elfelejtenünk, hogy a történelem nem mindig igazságosan, hanem kénye-kedve szerint osztogatja a népeknek az élet értékeit. Sújta az érdemest, felmagasztalja az érdemtelen. A történelemnek velünk szemben elkövetett igazságtalanságait nagy szövetségeseink némileg enyhítették, de szövetségeseinket értékelve nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt sem, hogy dél melege mellett az északi szél hűvössége is érezhető, reméljük azonban, hogy dicsőséges honvédeink harcai nyomán *ki tudjuk majd kényszeríteni* sorsunk végleges javulását. Fajunk kitartó erejével diadalra tudja vinni, hogy az évezreden át kialakult történelmi magyar faj uralkodjék továbbra is a *Kárpátok* alatt, ez az ideál, eszmény, amelyért megfeszített erővel kell dolgoznia minden igaz magyar léleknek.

Jól jegyezzük meg, hazánk boldogsága attól függ, hogy tudjuk-e a jelzett *közös munkára* csoportosítani a nemzetet. Ápoljuk ezért mindenütt a *közösségi gondolatot* iskolán, kívül és belül és szüntelenül neveljünk mindenkit arra, hogy az *egyén semmi* és *minden a faj* és hasson át mindenkit a fajért való munkálkodás és kötelesség pontos, hív teljesítésének erős tudata.

Nem áltathatunk senkit, magyaros nyíltsággal el kell mondanunk, hogy a mai kor ifjúságának nagy része felhasználja az alkalmat, hogy *kevés munkával* minél gyorsabban, minél erősebben éljen. Ezért szülőknek, tanároknak állandóan arra kell irányítaniok az ifjúság figyelmét, megértsék azt, hogy az élet *egyetlen útja a munka*. Jelszavunk legyen tehát: *dolgozzunk, dolgozzunk* s harmadszor is *dolgozzunk*, mert egy faj igazi nagysága a munka és küzdelem közben bontakozik ki, miként az acélból az ütés csalja ki a szikrát.

Mi lehetne az iskolai és szülői nevelés *végső célja*? Miben nyilatkozik meg magyar fajunk és egyéniségünk legnagyobb ereje? Mire kell első sorban oktatnunk, fegyelmeznünk s ha kell szorítanunk a gondjainkra bízott ifjúságot? Mi az, amit a magyar gyermeknek az anyatejjel kell magába szívnia s aminek csak a haldokló utolsó leheletével szabad elröppenie: *a munka szeretete*. Az lesz a magyarság legnagyobb embere, aki össze tudja végleg törni ezt a magyar szállóigét: „Nekem a munkát senki se dicsérje”, aki fokozza fajunkban a munka szeretetét, mert ez a mi *egyedüli megtartónk*. A közös magyar munka és a munka erkölce válják közéletünk erős tényezőjévé. Idejét fájának, faja megmentésének szenteli, amikor a munkának szenteli. Ez legyen a magyar géniusz!

Ezek azok a hazafias nevelési kötelelességek, amelyeknek lelkiismeretes, szigorú, pontos teljesítését kéri a szülőktől, tanároktól és ifjúságtól a haza jóléte és haladása. Ezt annál inkább meg kell tennünk, mert minden egyes ember jóléte, előmenetele a haza boldogságától függ. Gyermekeink jövője és boldogsága függ attól, hogy milyenné tudjuk tenni a hazát a jelen nagy küzdelmeiben. Versenyezzünk tehát a *hazafias nevelési kötelelességek* teljesítésében, de nem üres beszéddel, hanem cselekedettel, példaadással. Helyes neveléssel s ami a legfőbb, példaadással, hitet, erőt adhatunk az ifjúságnak s kitartásra nevelhetjük. Ezek az erkölcsi erők aztán megújítják az ifjúság lelkét és képessé teszik az életért, az egyházért, a hazáért folytatott emberfeletti feladatok és kötelezettségek elvégzésére, a nagy megpróbáltatások és szenvedések elviselésére. Ilyen lelkülettel élve és harcolva bízunk abban, hogy a magyarok Istene őrzi e hazát s hisszük, hogy végre megadja jutalmát, az annyira óhajtott *boldogabb jövőndőt*. Abban a reményben, hogy ezt még mi is megérjük, kívánjuk, hogy Isten áldása kíséren minden szülőt és tanárt, aki hazafias nevelői kötelelességét hiven teljesíti!

P. Szentmártoni Kálmán.

A templom és az iskola.

Amikor a világ megváltozott Erdélyben körülöttünk és a magyarok közül azok, akik nem vettek vándorbotot a kezükbe, a templomokat kezdték járni, Reméuyik Sándor, a kisebbségi sors legavatottabb költője, ezeket írta egyik versében:

Ti megbccsültök minden rendet,
Melyen a béke alapul,
De ne halljátok soha többé
Isten ígését magyarul?!
S gyermeketek az iskolában
Ne hallja szülője szavát?!
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

És valóban amikor a magyar kormányzat, amire politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális életünk támaszkodott, máról holnapra megszűnt Erdélyben működni, egész megriadt közéletünk és egyházakban keresett menedéket és az egyházak vállalták magukra a közoktatás, társadalmi szervezkedés, közjóléti tevékenység, sőt kezdetben a politikai irányítás súlyos terhét is. Erdély magyarsága úgy menekült az egyházakba, mint régen a tatár és törökdulás idején a templom körül vont magas kőfal mögé huzódtak vissza a hívek. Az egyházak voltak az elsők, akik a nagy sorscsapás után magukra találtak s évszázados önkormányzatuk szilárd alapján állva szembenéztek az idegen hatalommal és a kisebbségi sorsba süllyedt magyarság elé tornyosuló óriási feladatokkal.

Először is a belső frontot kellett kiépíteni. Már az októberi forradalom idején mutatkoznak az összefogás jelei és 1918 november 15-én, Dávid Ferenc halálának évfordulóján, közös pásztorlevelet adott ki a római katolikus, református és unitárius püspök a kolozsvári lutheránus lelkésszel együtt. Amikor pedig a trianoni szerződést aláírták s ezzel Erdély sorsa jóidőre